

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці ІІ

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Науковий журнал

Випуск 4

Берегове 2023

"Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" засновано у листопаді 2021 р. та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ.

Науковий журнал виходить два рази на рік.

Видання включено до «Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» Категорії «Б», наказом Міністерства освіти і науки України № 768 від 20.06.2023 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ (протокол №12 від 20.12.2023 р.)

Редакційна колегія:

Головний редактор – *Бачо Роберт*, д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Перший заступник головного редактора – *Пойда-Носик Ніна*, д.е.н., професор, професор кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Заступник головного редактора, відповідальний редактор – *Макарович Вікторія*, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Заступник головного редактора, відповідальний секретар – *Лоскоріх Габрієлла*, доктор філософії з обліку і оподаткування, заступник завідувача кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна.

Члени редакційної колегії:

Орлов Ігор – д.е.н., професор, академік Академії економічних наук України, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Внукова Наталія – д.е.н., проф., заслужений економіст України, професор кафедри митної справи та фінансових послуг, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна;

Коваленко Юлія – д.е.н, проф, завідувач кафедри фінансових ринків та технологій, Державний податковий університет, Україна; *Бондарук Таїсія* – д.е.н, проф, заслужений економіст України, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна;

Завербний Андрій – д.е.н, проф., професор кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності Національного університету «Львівська політехніка», Україна; *Вдовенко Наталія* – д.е.н., проф., завідувач кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна;

Новіченко Людмила – к.е.н, доц., доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна; *Живко Зінаїда* – д.е.н, проф., ректор Академії економіки і педагогіки, Чеська Республіка; *Феньвеш Вероніка* – габлітований доктор наук з галузі економіки, проф.,

Дебреценський університет, Угорщина; *Махова Рената* – габлітований доктор наук з галузі економіки, доц., проректор, Університет Й. Шельє, Словацька Республіка; *Ілеш Балінт Чобо* – к.е.н, проф.,

Університет Яноша Наймана, Угорщина; *Дунай Анна* – доктор філософії з галузі економіки, проф., Університет Яноша Наймана, Угорщина; *Петі Мартон* – доктор наук з галузі економіки, віце-президент, Національний інститут стратегічних досліджень Угорщини, доцент кафедри соціально-економічної географії та планування міста, Університет Корвінус, Угорщина; *Сас Левенте* – доктор наук з галузі економіки, проф., заступник декана факультету Економіки та бізнес-адміністрування, Клужький університет імені Бабеша-Бойяї, Румунія.

УДК 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович; Закарпат. угор. ін-т імені Ф. Ракоці ІІ. Берегове, 2023. Вип. 4. (2023). 694 с. Текст укр., англ., угор.

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук. Статті публікуються на умовах міжнародної ліцензії [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Публікація видання здійснюється за сприяння Інституту Стратегічних Досліджень Угорщини.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

Серія КВ №25089-15029Р від 08.11.2021 р.

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90202 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ, 2023

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Tudományos folyóirat

4. szám

Beregszász 2023

Az "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" tudományos folyóirat 2021-ben lett alapítva, és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa határozata alapján jelenik meg.

A tudományos folyóirat évente kétszer jelenik meg.

A **Folyóirat** az Ukrán Oktatási és Tudományos Minisztérium 2023. június 20-án kelt 768. számú rendelete alapján **„B” kategóriájú folyóiratnak minősül**, melyben publikálhatóak az ukrainai fokozatszerzéshez szükséges tudományos eredmények.

Kiadáshoz ajánlotta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2023. december 20-i 12. sz. jegyzőkönyv)

Szerkesztőbizottság:

Főszerkesztő – Prof. Dr. Bacsó Róbert, közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék vezetője, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Általános főszerkesztő-helyettes – Prof. Dr. Pojda-Noszik Nina, közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék professzora, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Főszerkesztő-helyettes, felelős szerkesztő – dr. Makarovics Viktória, közgazdaságtudomány kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel és Auditálás Tanszék docense, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Főszerkesztő-helyettes, felelős titkár – dr. Loszkorih Gabriella, PhD, tanszékvezető-helyettes, Számvitel és Auditálás Tanszék, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Szerkesztőbizottság:

Prof. Dr. Orlov Igor – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, az Ukrainai Közgazdaságtudományi Akadémia akadémikusa, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna; **Prof. Dr. Vnukova Natália** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna érdemesült közgazdásza, Vám és Pénzügyi Szolgáltatások Tanszék professzora, Szemen Kuznyec Harkovi Nemzeti Gazdaságtudományi Egyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Kovalenko Julia** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Pénzügyi Piacok és Technológiák Tanszék vezetője, Állami Adóegyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Bondáruk Tajiszija** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna tiszteletbeli közgazdásza, Pénzügyek, Bank és Biztosítás Tanszék vezetője, Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Auditálási Akadémia, Ukrajna; **Prof. Dr. Záverbuij András** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Külgazdasági és Vámtevékenység Tanszék professzora, Lembergi Nemzeti Politechnikai Egyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Vdovenko Natália** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Globális Közgazdaság Tanszék vezetője, Ukrajna Nemzeti Bioerőforrás- és Természetgazdálkodási Egyetem, Ukrajna; **dr. Novicsenko Ljudmila** – közgazdaságtudományok kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel, Auditálás és Adózás Tanszék docense, Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Auditálási Akadémia, Ukrajna; **Prof. Dr. Zsivko Zinaida** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, rektor, Közgazdasági és Pedagógiai Akadémia, Csehország; **Dr. habil. Fenyves Veronika** – PhD, egyetemi tanár, tanszékvezető, oktatási dékánhelyettes, Gazdaságtudományi Kar, Számviteli és Pénzügyi Intézet, Controlling Tanszék, Debreceni Egyetem, Magyarország; **Dr. habil. Ing. Machová Renáta** – PhD, rektorhelyettes, egyetemi docens, Selye János Egyetem, Szlovákia; **Prof. Dr. Illés Bálint Csaba** – PhD, egyetemi tanár, Neumann János Egyetem, Magyarország; **Prof. Dr. Dunai Anna** – PhD, egyetemi tanár, Neumann János Egyetem, Magyarország; **Dr. Péti Márton** – PhD, Nemzetstratégiai Kutatóintézet, elnökhelyettes; egyetemi docens, Gazdaságföldrajz és városfejlesztés tanszék, Budapesti Corvinus Egyetem, Magyarország; **Prof. Dr. Szász Levente** – PhD, egyetemi tanár, dékánhelyettes, Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Magyar Intézet, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Románia.

ETO 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics: tudományos folyóirat / szerk.: R. Bacsó, N. Pojda-Noszik, V. Makarovics. II. RFKMF. Beregszász, 2023. 4. szám (2023). 694 c.

Az „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” tudományos folyóiratban a doktoranduszok, posztgraduális hallgatók, kutatók és gyakorlati szakemberek tudományos kutatásait tesszük közzé. A tanulmányok [Creative Commons Attribution 4.0.](#) c. nemzetközi licence alapján jelennek meg

Az "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" megjelenésében együttműködő partner volt a Nemzetstratégiai Kutatóintézet.

*A nyomtatott tömegűjékoztatási eszközök állami nyilvántartásba vételéről szóló igazolás száma
KB 25089-15029P 2021. november 8.*

Tudományos folyóirat alapítója:

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Cím: 90202, Beregszász, Kossuth tér 6.

A tudományos folyóirat hivatalos honlapja:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2023

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

**Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College
of Higher Education**

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Scientific journal

Volume 4

Berehove 2023

„Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” was founded in November, 2021 and is published by the decision of the Academic Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

The scientific journal is published twice a year.

The journal is included in Category "B" according to the "List of scientific professional editions of Ukraine, in which the results of dissertations for the degree of Doctor of Science and Ph.D. can be published", by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 768 dated 20.06.2023.

Recommended for publication by the Academic Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (protocol No. 12 dated December 20, 2023)

Editorial board:

Editor-in-Chief – *Bacho Robert*, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine;

First Deputy Editor-in-Chief – *Poyda-Nosyk Nina*, Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine;

Deputy Editor-in-Chief, managing Editor – *Makarovykh Viktoriia*, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine.

Deputy Editor-in-Chief, responsible secretary – *Gabriella Loskorikh*, Candidate of Economic Sciences, Deputy Head of the Accounting and Auditing Department, FR II THCHE, Ukraine

Editorial Board Members:

Ihor Orlov - Doctor of Economics, Professor, Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine, FR II THCHE, Ukraine; *Nataliia Vnukova* – Doctor of Economics, Professor, Honored Economist of Ukraine, Professor at the Department of Customs Affairs and Financial Services, Symon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine; *Yuliia Kovalenko* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Financial Markets and Technologies, State Tax University, Ukraine; *Taisiia Bondaruk* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Ukraine; *Andrij Zaverbnyj* - Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Foreign Trade and Customs of the Lviv Polytechnic National University, Ukraine; *Natalia Vdovenko* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Global Economy, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine; *Liudmyla Novichenko* – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting, Auditing and Taxation, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Ukraine; *Zinaida Zhyvko*– Doctor of Economics, Professor, Rector, Academy of Economics and Pedagogy, Czech Republic; *Fenyves Veronika* - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Head of the Department of Controlling, University of Debrecen, Hungary; *Makhova Renata* - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor, Vice-rector, J. Selye University, Slovak Republic; *Illés Bálint Csaba* – Candidate of Sciences in Economics, Professor, John von Neumann University, Hungary; *Dunay Anna* – Doctor Philosophy in Economics, Professor, John von Neumann University, Hungary; *Peti Marton* - Doctor Philosophy in Economics, vice-president, Research Institute for National Strategy, Hungary; associate professor, Department of Geography and Planning, Corvinus University of Budapest, Hungary; *Szász Levente* – Doctor of Management, Professor, Deputy Dean at the Faculty of Economics and Business Administration, Babeş-Bolyai University, Romania.

UDC 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics: scientific journal / editor. : R. Bacho, N. Poyda-Nosyk, V. Makarovykh. FR II THCHE. Berehove, 2023. Vol. 4. (2023) 694 p. Text Ukrainian, English, Hungarian.

Scientific journal „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” intended for scientists, doctoral students, post-graduate students, practitioners and a wide range of readers who are interested in issues in the field of economic sciences. Articles are published under the terms of the [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) International License.

Publication of the scientific journal "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" is carried out with the assistance of the Research Institute for National Strategy.

*State registration certificate of a printed mass media
Series KB No. 25089-15029P dated November 8, 2021.*

The founder of the scientific journal is

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

Correspondence address: Kossuth sq.6, Berehove

The official website of the scientific journal:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2023

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1.

НАЦІОНАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Пойда-Носик Н., Бачо Р. Оцінка перспектив бізнесу в автомобільній промисловості України: національні та регіональні аспекти розвитку галузі	19
Атамас О. Інвестиційна привабливість регіонів України: проблематика, рекомендації, перспективи	29
Венгер В., Романовська Н., Шейко О. Кон'юнктурні особливості українського ринку круп	37
Шалаї К., Максим Дьєрдьє Надь Т. Аналіз економічної просторової структури: фокус на Великобританію	51
Кравченко О., Бадай А. Роль державного регулювання оплати праці	60
Кривенко Н. Оцінка міжнародної економічної інтеграції: методичні підходи з виділенням агропродовольчих ринків	70
Перегида Ю. Оцінка конкурентоспроможності господарств у виробництві продукції тваринництва через призму показників імпорту та експорту	80
Похиленко Н. Права інтелектуальної власності як стримуючий чинник інноваційної активності в сільському господарстві	92
Пушкар Т., Славута О. Сприйняття процесів цифровізації мешканцями як основа впровадження програм збалансованого розвитку міст	107
Самусевич Я., Теницька І., Рудиченко А. Оцінювання впливу екологічного контролю на забезпечення раціонального природокористування в Україні	118
Сидоренко Є. Проблеми цифрової трансформації територіальних громад та шляхи їх вирішення	134
Харченко Н. Деякі аспекти соціально-економічних детермінант здоров'я	144
Усата Н. Концептуальні основи циркулярної економіки в сільському господарстві	153
Шапуров О. Промислові інновації: інтернет речей, блокчейн, цифровий двійник	164
Шуба М., Шуба О. Світовий ринок легкових автомобілів: особливості та тенденції розвитку	178

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

Журавльова І. Фінансовий менеджмент в сучасному вимірі	188
Балінтова М. Вивчення зв'язку між зеленим банківським маркетингом і лояльністю до банку на прикладі словацьких клієнтів	205
Богріновцева Л., Бондарук О., Ключка О. Фінансова безпека страхового ринку: теоретичний аспект	216
Поті Б., Сока К., Потокі Л. Застосовність моделей прогнозування банкрутства в секторі роздрібної продовольчої продукції західної Угорщини	227
Даудова Г., Грінько А. Еволюція процесів цифровізації в діяльності фінансових органів місцевого самоврядування в Україні	240
Жиглей І., Лайчук С., Поліщук І. Бібліографічний аналіз публікацій щодо соціального інвестування за даними платформи Web of Science	253
Заїчко І. Особливості та основні напрями грошово-кредитної політики України в умовах воєнного стану	264
Орехова К., Головко О. Вибір організаційно-економічного механізму забезпечення фінансової безпеки газорозподільних підприємств	277
Татаринцева Ю., Юр'єва І., Назарова Т. Вплив розвитку соціальної відповідальності та сталого цифрового маркетингу на фінансову складову бізнес-процесів в умовах цифрової економіки	293
Шишкіна О. Вплив фінтех інновацій на глобальні валютні ринки	307
Ярошевич Н. Рівень фінансової децентралізації місцевих бюджетів в Україні	321

РОЗДІЛ 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Варцаба В., Макарович В., Лоскоріх Г. Аналіз проблематики обліку інноваційного капіталу в Україні	334
Ганусич В., Йолтуховська О., Шеверя Я. Концепція створення вартості в інтегрованій звітності	346
Грицай О., Лішнянська І. Облікове забезпечення визначення собівартості надани медичних послуг	358
Дубинська О. Теоретичні й практичні аспекти аудиту фінансової звітності як напряму виявлення загроз фінансовій безпеці підприємства в умовах воєнного стану	374
Єршова Н. Бухгалтерський консалтинг як «м'яка технологія» підтримки розвитку малого та середнього бізнесу	385
Кошіль А., Мельянцева Л. Економічна сутність та облікове відображення електронних грошей в умовах сучасності	397
Макаренко І., Рудиченко А. Цифрова відповідальність компаній: економічна сутність поняття та концептуальні підходи	409
Мартін К., Сіладі Н. Важливість цінності бренду з позиції активів компанії	421
Мірошниченко О., Щигорєва В. Система оподаткування малого бізнесу: досвід Польщі	435
Микієвич О., Тивончук О. Виклики та перспективи переходу до міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні та світі	448
Москаль Н. Перспективи застосування технології блокчейну в аудиторській діяльності	458
Московчук А., Дорош В. Детермінанти формування фінансових результатів: ретроспективний та перспективний аналіз	468
Нашкерська Г. Обмеження визнання інформації активом в бухгалтерському обліку	479
Онищенко В., Кононенко Д., Чупін М. Інструменти стратегічного аналізу в управлінні підприємством: огляд, класифікація, критерії вибору	493
Писаренко Т. Організація управлінського обліку грошових коштів від операційної діяльності	507
Портоварас Т. Види сучасного економічного аналізу та їх характеристика	516
Скаска О., Дмишко Я. Проведення зовнішньої оцінки ефективності та якості роботи підрозділу внутрішнього аудиту банку	529
Сарахман О., Шурпенкова Р., Калайтан Т. Сучасні реалії незалежного аудиту фінансової звітності банків	540
Цятковська О. Методологічні основи побудови обліку нефінансових активів державних установ	552
Шишкова Н. Автоматизація обліку запасів: інноваційні технології, оцінка ефективності	563

РОЗДІЛ 4. МЕНЕДЖМЕНТ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК

Тан Ч.Ч. Бібліометричний картографічний аналіз компетенцій, адаптованих до промисловості 4.0 та 5.0 на основі літератури про великі дані: наслідки для кар'єрної орієнтації	578
Альхмад Г. Фактори, що впливають на жіноче підприємництво в країнах, що розвиваються. Наскільки ми далекі від підтримки жіночого підприємництва?	591
Васильчак С., Штерма Т. Трудовий потенціал як об'єкт менеджменту	605
Вороніна В., Захарова Л. Стратегічне управління роботою команд в умовах сучасного наукового, інноваційного та бізнес-середовища	613
Антал К., Максим Дьєрдьє Надь Т. Проблеми та досвід працевлаштування за кордоном у відображенні емпіричного дослідження	623
Немчук П. Особливості управління розвитком корпоративних аграрних формувань	633
Прокопов Д. Біоенергетика у сталому розвитку сільського господарства: проблеми та перспективи розвитку галузі	643
Серьогіна Д., Матвєєва Н., Пушкар Т. Інноваційний розвиток в рамках сталого розвитку: пошук балансу між економічною ефективністю та екологічною стійкістю	653
Барабшє Карпаті Д., Оросне Ілчік Б. Визначення особистого хисту до підприємництва у здобувачів вищої освіти	666

РЕЦЕНЗІЇ

РЕЦЕНЗІЯ на монографію Бачо Р., Пойда-Носик Н. «Automotive industry in Ukraine: key approaches to assessing labor market and business perspectives»	682
РЕЦЕНЗІЯ на монографію Лоскоріх Л., Перчі О. «Обліково-аналітичне забезпечення діяльності ІТ-підприємств в Україні»	684
Загальні вимоги до оформлення рукописів	686

TARTALOM

1.FEJEZET. NEMZETI ÉS REGIONÁLIS GAZDASÁG

Pojda-Noszik N., Bacsó R. Üzleti kilátások értékelése Ukrajna autóiiparában: nemzeti és regionális vonatkozások	19
Atamász A. Ukrajna régióinak befektetési vonzata: problémák, ajánlások, jövőbeni kilátások	29
Venger V., Romanovszka N., Sejkó O. Az ukrán gabonapiac konjunkturális jellemzői	37
Sallai K., Makszim Györgyné Nagy T. Gazdasági térszerkezet-elemzés: fókuszban Nagy-britannia	51
Krávcsenko O., Badaj A. A munkabér állami szabályozásának szerepe	60
Krivenkó N. Nemzetközi gazdasági integráció értékelése: módszertani megközelítések az agrár-élelmiszer piacok kiválasztásakor	70
Pereguda Gy. A gazdaságok versenyképességének mérése az állati eredetű termékek előállításában az import és export mutatók segítségével	80
Pohilenkó N. A szellemi tulajdonjogok, mint a mezőgazdasági innovációs tevékenység visszatartó tényezője	92
Puskár T., Szlavuta O. A digitalizációs folyamatok lakossági elfogadása a kiegyensúlyozott városfejlesztési programok megvalósítása érdekében	107
Szamuszevics J., Tenyicka I., Rudicsenkó A. A környezeti ellenőrzés hatásának mérése Ukrajnában a racionális természetgazdálkodás érdekében	118
Szidorenkó J. A kistérségek digitális átalakulásának problémái és megoldási lehetőségei	134
Harcsenkó N. Az egészséget meghatározó társadalmi-gazdasági tényezők néhány vonatkozása	144
Uszáta N. A körforgásos gazdaság fogalmi alapjai a mezőgazdaságban	153
Sapurov A. Ipari innovációk: tárgyak internete, blokklánc, digitális hasonmás	164
Suba M., Suba O. Személygépkocsik világpiaça: jellemzői és fejlődési trendjei	178

2. FEJEZET. PÉNZ- ÉS BANKÜGY

Zsuravlyova I. Pénzügyi menedzsment a jelenkori dimenzióban	188
Bálintová M. A zöld bankmarketing és a bankhűség kapcsolatának vizsgálata Szlovák ügyfelek esetében	205
Bohrinceva L., Bondaruk O., Klyucska O. A biztosítási piac pénzügyi biztonsága: elméleti megközelítés	216
Patyi B., Szóka K., Pataki L. Csődelőrejelző modellek alkalmazhatósága a nyugat-magyarországi élelmiszer-kiskereskedelmi szektorban	227
Daudova G., Hrinýkó A. A digitalizációs folyamatok evolúciója az ukrajnai helyi önkormányzatok pénzügyi szerveinek tevékenységében	240
Zsiblej I., Lajcsuk S., Poliscsuk I. Társadalmi befektetésekkel foglalkozó publikációk bibliográfiai elemzése a Web of Science platform adatai alapján	253
Zajicskó I. Ukrajna monetáris és hitelpolitikájának sajátosságai és irányai a hadiállapot idejében	264
Orjekhova K., Golovkó O. A gázelosztó vállalkozások pénzügyi biztonságát szavatoló szervezeti és gazdasági mechanizmus kiválasztása	277
Tatarinceva J., Jurjeva I., Nazarova T. A társadalmi felelősségvállalás és a fenntartható digitális marketing fejlődésének hatása az üzleti folyamatok pénzügyi komponensére a digitális gazdaság körülményei között	293
Siskina O. A fintech innovációk hatása a globális valutapiacokra	307
Jarosevics N. A helyi költségvetések pénzügyi decentralizációjának szintje Ukrajnában	321

3. FEJEZET. SZÁMVITEL ÉS ADÓÜGY

Varcaba V., Makarovics V., Loszkorih G. Az innovációs tőke számviteli problémáinak elemzése Ukrajnában	334
Hanuszics V., Joltuhovszka O., Severya Ja. Az értékteremtés koncepciója az integrált jelentéstételben	346
Hricáj O., Lisnyánska I. Az orvosi szolgáltatások önköltségének meghatározásához szükséges számviteli alátámasztás sajátosságai	358
Dubinszka O. A pénzügyi beszámoló köznevelésének elméleti és gyakorlati aspektusai, mint a hadiállapot idejében működő vállalatok pénzügyi biztonságát fenyegető veszélyeinek azonosítási iránya	374
Jersova N. A számviteli tanácsadás mint "puha technológia" a kis- és középvállalkozások fejlődésének támogatására	385
Kosil A., Meliankova L. Az elektronikus pénz gazdasági lényege és számviteli tükrözése a jelenkori körülményekben	397
Makarenkó I., Rudicsenkó A. A vállalatok digitális felelősségvállalása: gazdasági tartalom és koncepcionális megközelítések	409
Martin K., Szilágyi N. A márkaérték fontossága a vállalat eszközeinek szempontjából	421
Mirosnicsenkó O., Scsigorjeva V. A kisvállalkozások adórendszere: Lengyelország tapasztalata	435
Mikijejics O., Tivoncuk O. A nemzetközi pénzügyi beszámolási standardokra való áttérés kihívásai és kilátásai Ukrajnában és a világban	448
Moszkály N. A blockchain-technológia használatának kilátásai a könyvvizsgálói tevékenységekben	458
Moszkovcsuk A., Doros V. A pénzügyi eredmények kialakulásának meghatározó tényezői: retrospektív és prospektív elemzés	468
Naskerszka G. Az információ eszközként való elismerésének korlátozásai a számvitelben	479
Oniscsenkó V., Kononenkó D., Csupin M. Stratégiai elemzési eszközök a vállalatirányításban: áttekintés, osztályozás, kiválasztási kritériumok	493
Piszarenkó T. A működési tevékenységekből származó cash flow-k vezetői számvitelének megszervezése	507
Portovárász T. A modern gazdasági elemzés típusai és jellemzőik	516
Skaszko O., Dmiskó J. A bank belső ellenőrzésért felelős egység munkahatékonyságának és -minőségének külső értékelése	529
Szarakhman O., Surpenkova R., Kalajtan T. A bankok pénzügyi kimutatásainak jelenkori valósága a független könyvvizsgálat tükrében	540
Cjatkovszka O. Az állami intézmények nem pénzügyi eszközeinek számviteli módszertani szempontok alapján	552
Siskova N. A készletek számvitelének automatizálása: innovatív technológiák és hatékonyságértékelés	563

4. FEJEZET. MENEDZSMENT ÉS INNOVATÍV FEJLŐDÉS

Tan Cs.Cs. Az Ipar 4.0-hoz és 5.0-hoz adaptált kompetenciák bibliometrikus feltérképezése a Big Data szakirodalom alapján: a pályaorientációra gyakorolt hatás	578
Almhamad G. A női vállalkozói készséget befolyásoló tényezők a fejlődő országokban. Milyen messze vagyunk a női vállalkozások támogatásától?	591
Vasilycsák Sz., Sterma T. A munkaerőpotenciál, mint a menedzsment tárgya	605
Voronina V., Zaharova Ly. Csapatmunka stratégiai irányítása modern tudományos, innovatív és üzleti környezetben	613
Antal K., Makszim Györgyné Nagy T. A külföldi munkavállalás kihívásai, tapasztalatai egy empirikus kutatás tükrében	623
Nemcsuk P. Az agráripari vállalkozások szervezeti sajátosságai	633
Prokopov D. Bioenergia a mezőgazdaság fenntartható fejlődésében: az ipar fejlődésének problémái és kilátásai	643
Szeryogina D., Matvejeva N., Puskár T. Innovatív fejlődés a fenntartható fejlődés kereteiben: egyensúly megtalálása a gazdasági hatékonyság és a környezeti fenntarthatóság között	653
Barabásné dr. Kárpáti D., Oroszné Ilcsik B. Vállalkozói hajlandóság vizsgálata az egyetemi hallgatók körében	666

RECENZÍÓK

Recenzió Bacsó Róbert és Pojda-Noszik Nina "Ukrajna autóipara: kulcsfontosságú megközelítések a munkaerőpiaci és üzleti kilátások értékeléséhez" című monográfiájára	682
Recenzió Loszkorih Gabriella és Pércsi Oxána "Az ukrajnai IT-vállalkozások tevékenységének számviteli és elemzési támogatása" című monográfiájára	684
Publikációs követelmények	689

CONTENT

CHAPTER 1. NATIONAL AND REGIONAL ECONOMY

Poyda-Nosyk N., Bacho R. Assessing business perspectives in the automotive industry of Ukraine: national and regional aspects of sectoral development	19
Atamas O. Investment attractiveness of regions in Ukraine: problems, recommendations, prospects	29
Venger V., Romanovska N., Sheiko O. Conjuncture features of the Ukrainian grain market	37
Sallai K., Makszim Györgyné Nagy T. Economic spatial structure analysis: focus on Great Britain	51
Kravchenko O., Badai A. The role of state regulation of wages	60
Kryvenko N. Assessment of international economic integration: methodological approaches with the selection of agricultural markets	70
Perehuda Yu. Assessment of the competitiveness of farmhouses in the production of livestock products through the prism of import and export indicators	80
Pohylenko N. Intellectual property rights as a restriction factor of innovative activity in agriculture	92
Pushkar T., Slavuta O. Perception of digitalization processes by residents as a basis for implementing programs of balanced urban development	107
Samusevych Ya., Tenytska I., Rudychenko A. Assessment of the impact of environmental control on ensuring rational nature use in Ukraine	118
Sydorenko Ye. Digital transformation as an economic tool restoration of territorial communities	134
Kharchenko N. Some aspects of socio-economic determinants of health	144
Usata N. Conceptual foundations of the circular economy in agriculture	153
Shapurov O. Industrial innovations: Internet of things, blockchain, digital double	164
Shuba M., Shuba O. The global market of passenger cars: features and development trends	178

CHAPTER 2. FINANCE AND BANKING

Zhuravlyova I. Financial management in the contemporary dimension	188
Bálintová M. Examining the relationship between green bank marketing and bank loyalty in the case of Slovak customers	205
Bohrinovtseva L., Bondaruk O., Klyuchka O. Financial security of the insurance market: theoretical aspect	216
Patyi B., Szóka K., Pataki L. Applicability of bankruptcy prediction models in the western Hungarian food retail sector	227
Daudova G., Grinko A. The evolution of digitization processes in the activities of financial bodies of local self-government in Ukraine	240
Zhyhlei I., Laichuk S., Polishchuk I. Bibliographical analysis of publications on social investment according to Web of Science platform data	253
Zaichko I. Peculiarities and main directions of the monetary and credit policy of Ukraine under martial law	264
Oriekhova K., Golovko O. Choosing an organizational and economic mechanism to ensure the financial security of gas distribution companies	277
Tataryntseva Yu., Yuryeva I., Nazarova T. The impact of the development of social responsibility and sustainable digital marketing on the financial component of business processes in the conditions of the digital economy	293
Shyshkina O. The impact of fintech innovations on global currency markets	307
Yaroshevych N. The level of local budgets financial decentralization in Ukraine	321

CHAPTER 3. ACCOUNTING AND TAXATION

Vartsaba V., Makarovych V., Loskorikh G. An analysis of the accounting problems for innovative capital in Ukraine	334
Hanusych V., Yoltukhovska O., Sheverya Ya. The concept of value creation in integrated reporting	346
Hrytsai O., Lishnyanska I. Accounting support for determining the cost of medical services	358
Dubynska O. Theoretic al and practical aspects of the audit of financial statements as a way identifying threats to the financial security of the enterprise in the conditions of martial law	374
Yershova N. Accounting consulting as a "soft technology" for supporting the development of small and medium-sized businesses	385
Koshil A., Meliankova L. Economic essence and reflection in the accounting of electronic money in modern conditions	397
Makarenko I., Rudychenko A. Digital responsibility of companies: Economic essence of the concept and conceptual approaches	409
Martin K., Szilágyi N. The importance of brand value in the view of the company's assets	421
Miroshnicheno O., Schigoryeva V. The system of taxation of small business: the experience of Poland	435
Mykiiievych O., Tyvonchuk O. Challenges and prospects of transition to International Financial Reporting Standards in Ukraine and worldwide	448
Moskal N. Prospects for the use of blockchain technology in auditing	458
Moskovchuk A., Dorosh V. Determinants of formatting the financial results: retrospective and prospective analysis	468
Nashkerska H. Barriers to the accounting recognition of information as an asset	479
Onyshchenko V., Kononenko D., Chupina M. Strategic analysis tools in enterprise management: overview, classification, selection criteria	493
Pysarenko T. Organization of managerial accounting for operating cash flows	507
Portovaras T. Types of modern economic analysis and their characteristics	516
Skasco O., Dmyshko Ya. Conducting an external assessment of the performance and quality of work of the bank's internal audit unit	529
Sarakhman O., Shurpenkova R., Kalaitan T. Modern realities of independent audit of banks' financial statements	540
Tsiatkovska O. Methodological basis for constructing the accounting of non-financial assets in state institutions	552
Shyshkova N. Automation of inventory accounting: innovative technologies, efficiency assessment	563

CHAPTER 4. MANAGEMENT AND INNOVATIVE DEVELOPMENT

Tan Chai Ching Big Data Literature-based Bibliometric Mapping Analysis for Competences Adaptable to Industry 4.0 and 5.0: Implications for Career Orientation	578
Almhamad G. The factors affecting women entrepreneurship in developing countries. How far are we from supporting women entrepreneurship?	591
Vasylchak S., Shterma T. Labor potential as an object of management	605
Voronina V., Zakharova L. Strategic management of team work in the conditions of a modern scientific, innovative and business environment	613
Antal K., Makszim Györgyné Nagy T. The challenges and experiences of employment abroad in the reflection of an empirical research	623
Nemchuk P. Peculiarities of managing the development of corporate agrarian formations	633
Prokopov D. Bioenergy in the sustainable development of agriculture: problems and prospects for the development of the industry	643
Serogina D., Matvieieva N., Pushkar T. Innovative development within the framework of sustainable development: finding a balance between economic efficiency and environmental sustainability	653
Barabásné dr. Kárpáti D., Oroszné Ilcsik B. Examination of entrepreneurial propensity among university students	666

MONOGRAPH REVIEWS

REVIEW of the Monograph by R. Bacho and N. Poyda-Nosyk «Automotive industry in Ukraine: key approaches to assessing labor market and business perspectives»	682
REVIEW of the monograph by Loskorich L., Perchi O. «Accounting and analytical support of the activities of IT enterprises in Ukraine»	684
General requirements for manuscripts	691

DOI 10.58423/2786-6742/2023-4-118-133

УДК 504:336.226.44

Ярина САМУСЕВИЧ

кандидат економічних наук, доцент,
старший викладач кафедри бухгалтерського обліку та оподаткування,
Сумський державний університет,
м. Суми, Україна
ORCID ID: 0000-0001-7048-8388
Scopus Author ID: 56669955400

Ірина ТЕНИЦЬКА

аспірант кафедри бухгалтерського обліку та оподаткування
Сумський державний університет,
м. Суми, Україна
ORCID ID: 0000-0002-2635-8399
Scopus Author ID: 58028622900

Артем РУДИЧЕНКО

магістр кафедри бухгалтерського обліку та оподаткування
Сумський державний університет,
м. Суми, Україна
ORCID ID: 0009-0007-3792-3254

ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ЕКОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

***Анотація.** Здійснення оцінки стану навколишнього природного середовища з боку державних органів влади є невід'ємною частиною забезпечення раціонального природокористування. В Україні реалізовувати функцію державного екологічного контролю покладено на територіальні органи Державної екологічної інспекції. Саме діяльність державних екологічних інспекцій, розташованих у 22 областях та м.Київ (без врахування тимчасово окупованих територій), покликана оцінювати вплив суб'єктів господарювання на довкілля шляхом проведення перевірок, оцінювання розмірів завданих збитків, накладання штрафів за виявлені правопорушення, притягнення до відповідальності тощо. На основі цього, за сприятливих умов, сутність екологічного контролю має забезпечувати раціональне природокористування. Проте, враховуючи поточний рівень забруднення довкілля постає питання чи забезпечує діяльність екологічних інспекцій раціональне природокористування та чи діяльність територіальних органів ефективною. Враховуючи це подальше дослідження базується на підтвердженні чи спростуванні гіпотези, що екологічний контроль здатен забезпечити раціональне природокористування. За допомогою інструментарію панельного регресійного моделювання було побудовано сімдесят шість моделей оцінювання впливу показників діяльності екологічних інспекцій на рівень забруднення довкілля атмосферного повітря, водних об'єктів і відходів, відповідні суми екологічних податкових надходжень та природоохоронні заходи. У результаті оцінювання було визначено, що лише декілька показників результативності екологічних інспекцій здатні сприяти раціональному природокористуванню. Це стосується водних ресурсів (реалізується у п'яти досліджених моделях), атмосферного повітря (стосується лише восьми факторних змінних), відходів (визначено вплив між сімома побудованими моделями). Тобто,*

було математично доведено, що діяльність екологічних інспекцій в Україні не можна назвати ефективною, а, отже, раніше висунута гіпотеза спростовується. Разом з тим, оскільки екологічна інспекція не виконує основні завдання і функції, які на неї покладено, то постає питання щодо необхідності у реорганізації такого органу екологічного нагляду та переоцінці кола їх повноважень.

Ключові слова: екологічний контроль, раціональне природокористування, екологічний вплив, екологічна інспекція, навколишнє природне середовище.

JEL Classification: Q57, H23, R11

Absztrakt. A természeti környezet állapotának állami hatóságok általi értékelése az ésszerű természetgazdálkodás szerves részét képezi. Ukrajnában az állami környezetvédelmi ellenőrzés funkciójának végrehajtását az Állami Környezetvédelmi Főfelügyelőség területi szervei bízzák meg. A 22 megyében és Kijev városban (nem számítanak bele az ideiglenesen megszállt területek) működő állami környezetvédelmi ellenőrzési tevékenység a gazdasági társaságok környezetre gyakorolt hatásának felmérésére, ellenőrzések lefolytatására, az okozott kár mértékének felmérésére és pénzbírság kiszabására, bűncselekmények felderítésére, felelősségre vonás stb. irányul. Ennek alapján kedvező feltételek mellett a környezeti ellenőrzés lényege biztosítani az ésszerű természetgazdálkodást. Figyelembe véve a környezetszennyezettség jelenlegi szintjét felmerül a kérdés, hogy a környezetvédelmi ellenőrzések tevékenysége biztosítja-e az ésszerű természetgazdálkodást, eredményes-e a területi szervek tevékenysége. Ennek ismeretében a további kutatások azon hipotézis megerősítésén vagy cáfolatán alapulnak, hogy a környezetszabályozás képes biztosítani a racionális természetgazdálkodást. Panelregressziós modellező eszközök segítségével hetvenhat modell készült a környezetvédelmi ellenőrzések mutatóiról a légköri levegő, víztestek és hulladékok környezetszennyezettségi szintjére a környezetvédelmi adóbevételek összegére és a környezetvédelmi intézkedésekre gyakorolt hatásának értékelésére. Az értékelés eredményeként megállapításra került, hogy a környezetvédelmi vizsgálatoknak csak néhány teljesítménymutatója képes hozzájárulni az ésszerű természetgazdálkodáshoz. Ez vonatkozik a vízkészletekre (öt vizsgált modellben alátámasztva), a légköri levegőre (csak nyolc tényezőváltozóra vonatkozik), a hulladékra (a hét modell közötti hatást határoztuk meg). Vagyis matematikailag bebizonyosodott, hogy Ukrajnában a környezetvédelmi ellenőrzések tevékenysége nem nevezhető hatékonynak, ezért a korábban felvetett hipotézis cáfolásra került. Mivel a környezetvédelmi felügyelet nem látja el a rá háruló fő feladatokat és funkciókat, felmerül a környezetvédelmi felügyeleti szerv átszervezésének és hatáskörének újraértékelése.

Kulcsszavak: ökológiai ellenőrzés, ésszerű természethasználat, ökológiai hatás, ökológiai jelentés, természeti környezet.

Abstract. Assessment of the state of the natural environment by state authorities is an integral part of ensuring rational nature management. In Ukraine, implementing the function of state environmental control is entrusted to the territorial bodies of the State Environmental Inspection. The activities of state environmental inspections located in 22 regions and the city of Kyiv (excluding temporarily occupied regions) are designed to assess the impact of economic entities on the environment by conducting inspections, assessing the amount of damage caused, imposing fines for detected offenses, holding them accountable, etc. Based on this, in favorable conditions, the essence of environmental control should ensure rational nature management. However, considering the current level of environmental pollution, the question of the efficiency of the activities of environmental inspections in ensuring of the rational nature management is crucial for investigation. Given this, further research is based on testing the hypothesis that environmental control is capable of ensuring rational nature management. Using the Stata panel regression modeling toolbox, seventy-six models were built to assess the impact of indicators of environmental inspections activity on the level of environmental pollution of atmospheric air, water bodies and waste, the corresponding amounts of environmental tax revenues and environmental protection measures. As a result of the assessment, it was determined that only a few actions of environmental inspections are capable of contributing to the rational use of nature. This applies to water

resources (implemented in five studied models), atmospheric air (applies only to eight factor variables), waste (the influence between the seven constructed models is determined). It was mathematically proven that the activity of environmental inspections cannot be called effective, and therefore the previously put forward hypothesis is refuted. At the same time, since the environmental inspection does not perform the main tasks and functions assigned to it, the question arises regarding the need to reorganize such an environmental supervision body and reassess the scope of their powers.

Keywords: ecological control, rational nature use, ecological impact, ecological inspection, natural environment.

Постановка проблеми. На забезпечення збереження довкілля мають вплив різні органи влади, зокрема питаннями раціонального природокористування та охороною довкілля мають займатись такі органи виконавчої влади як: Міністерство аграрної політики та продовольства України, Державне агентство лісових ресурсів України, Державне агентство водних ресурсів України, Державна служба України з питань геодезії, картографії та землеустрою тощо. Проте, достатній рівень екологічної безпеки, з огляду на коло повноважень, може забезпечити лише Державна екологічна інспекція на яку покладені повноваження державного контролю.

З огляду на те, що стан навколишнього природного середовища погіршується з кожним роком, про, що свідчать результати Огляду стану забруднення навколишнього природного середовища на території України за 2021, 2022 та перше півріччя 2023 років як у розрізі забруднення атмосферного повітря, поверхневих вод та ґрунтів, так і в сукупності [1]. То актуалізується питання, а чи повною мірою робота екологічних інспекцій, зокрема її територіальних органів є ефективною та такою, що здатна забезпечити збереження довкілля, а не лише виконувати свою каральну функцію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загалом, тематика оцінки ефективності роботи Державної екологічної інспекції не була досліджена у жодній із праць вітчизняних вчених. Тоді як теоретичний аналіз повноважень, завдань, особливостей фінансування досліджувалося у напрацюваннях достатнього кола науковців. Наприклад, Якимчук А. здійснив теоретичний аналіз особливостей функціонування Державної екологічної інспекції [2]. Тоді як Задорожним А. було трактовано яка має бути державна екологічна політика та визначено ті її складові частини, які матимуть позитивний вплив на екологічну безпеку [3]. Але, разом з тим, всі ці та багато інших досліджень несуть лише теоретичний характер, тоді як вже зараз важливо розуміти чи необхідно реформувати діяльність екологічної інспекції, і якщо так, то в яких напрямках її діяльності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. З огляду на вищевикладене виходить, що тематика ефективності роботи екологічних інспекцій та їх практичного впливу на якість довкілля було та залишається актуальним питанням. Враховуючи той факт, що дане питання не було емпірично підтверджене жодним із науковців пропонуємо підтвердити або спростувати

гіпотезу, щодо позитивного впливу результатів діяльності екологічних інспекцій на показники якості довкілля.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає у оцінці впливу результатів діяльності територіальних органів екологічних інспекцій на показники якості навколишнього природного середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. Задля підтвердження або спростування раніше висунутої гіпотези було зібрано статистичну базу дослідження з даних Державної служби статистики України [4], Державної екологічної інспекції України [5], Статистичного щорічника України [6] та Державної казначейської служби України [7]. Період дослідження складає три роки, а саме 2018, 2019 та 2020 роки по всім нижче визначеним показникам. Так, для оцінювання ефективності роботи екологічних інспекцій було акумульовано кількісні дані роботи їх територіальних органів по 24 областях України та окремо по м.Київ у розрізі атмосферного повітря, водних ресурсів та відходів, зокрема: кількість перевірок, кількість складених протоколів, кількість осіб притягнутих до адміністративної відповідальності, сума штрафів (тис.грн), загальна сума розрахованих збитків (тис.грн), загальна сума претензій пред'явлених (тис.грн) та сума претензій стягнутих (тис.грн). Саме ці сім показників у дослідженні виступають факторними змінними, а результативні змінні були розподілені на три види:

– показники атмосферного повітря – викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення за регіонами та окремими населеними пунктами (тис.т); екологічний податок за викиди в атмосферне повітря (тис.грн) (було отримано шляхом додавання показника екологічного податку за викиди в атмосферне повітря двоокису вуглецю та показника екологічного податку за викиди в атмосферне повітря); природоохоронні заходи на охорону атмосферного повітря і проблеми зміни клімату;

– показники водних ресурсів – кількість звітуючих водокористувачів; забрано із природних водних об'єктів всього; скинуто в поверхневі водні об'єкти зворотних (стічних) вод, (млн.куб.м); надходження від скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти (тис.грн); природоохоронні заходи щодо очищення зворотних вод;

– показники відходів – обсяг утилізованих відходів (тис.т); обсяг спалених відходів (тис.т); обсяг видалених відходів у спеціально відведених місцях та об'єктах (тис.т).

Дані показники були використані на базі програмного забезпечення Stata, шляхом застосування інструментарію панельного регресійного моделювання задля проведення оцінювання залежності діяльності екологічних інспекцій на показники забруднення довкілля.

Дослідження було умовно розподілене на три етапи, де на першому було оцінено вплив результатів діяльності екологічної інспекції щодо порушення норм допустимого рівня забруднення атмосферного повітря на зафіксований рівень

забруднення повітря, суму екологічних надходжень сплачених платниками за викиди в атмосферне повітря та узагальнену суму коштів направлених, з природоохоронною метою, на збереження якості повітря та недопущення змін клімату. Разом з тим, другий і третій етапи будувалися за аналогією, де результатам діяльності екологічних інспекцій у сфері дотримання норм водокористування відповідає рівень забруднення вод, податки отримані за водокористування та їх засмічення і сума природоохоронних заходів направлених на їх відновлення; а результатам діяльності екологічних інспекцій у сфері дотримання норм поводження з відходами відповідає рівень утилізованих та спалених відходів, податки отримані за акумулювання відходів і сума природоохоронних заходів направлених на підвищення обізнаності щодо поводження з відходами тощо.

Таким чином, на першому етапі було оцінено вплив діяльності територіальних екологічних інспекцій розташованих у 24 областях та у м.Києві на рівень забруднення атмосферного повітря (табл.1).

Таблиця 1.

Узагальнююча таблиця оцінювання впливу показників діяльності екологічних інспекцій на рівень забруднення атмосферного повітря

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення	Коефіцієнт впливу	Стандартна похибка	Z	P> z	Нижні 95%	Верхні 95%	Sig*
Кількість перевірок	0,022	0,02	1,08	0,281	-0,018	0,062	
Кількість складених протоколів	0,031	0,025	1,28	0,202	-0,017	0,08	
Притягнуто до адміністративної відповідальності	0,012	0,033	0,35	0,726	-0,053	0,077	
Сума штрафів	0,022	0,082	0,27	0,786	-0,139	0,184	
Загальна сума розрахованих збитків	-0,001	0,000	-1,61	0,107	-0,002	0,000	
Сума претензій пред'явлених	-0,001	0,000	-1,61	0,108	-0,002	0,000	
Сума претензій стягнутих	-0,005	0,002	-3,19	0,001	-0,008	-0,002	***

* Sig - значимість коефіцієнта впливу, *** - 99%; ** - 95%, * - 90%

З таблиці видно, що тісний взаємозв'язок (на рівні 99%) спостерігається лише між показником викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та сумою стягнутих претензій. Так, збільшення кількості стягнутих претензій на 1000 грн здатне призвести до скорочення кількості викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря нерухомими об'єктами на 5 тонн. При цьому інші визначені

моделі не можуть характеризувати ефективну роботу екологічної інспекції спрямовану на забезпечення запобігання забрудненню атмосферного повітря.

Далі було оцінено вплив діяльності екологічних інспекцій на суму екологічних надходжень, що надійшли від платників екологічного податку за забруднення атмосферного повітря (табл.2.). Дані показують тісний взаємозв'язок між чотирма моделями, де у трьох моделях значущість коефіцієнта впливу знаходиться на рівні 95%, і в одній моделі – на рівні 99%.

Таблиця 2.

Узагальнююча таблиця оцінювання впливу показників діяльності екологічних інспекцій на екологічні податки за забруднення атмосферного повітря

Екологічні податки за забруднення атмосферного повітря	Коефіцієнт впливу	Стандартна похибка	Z	P> z	Нижні 95%	Верхні 95%	Sig
Кількість перевірок	119,354	50,268	2,37	0,018	20,831	217,877	**
Кількість складених протоколів	127,573	58,4	2,18	0,029	13,11	242,035	**
Притягнуто до адміністративної відповідальності	82,553	82,977	0,99	0,32	-80,078	245,184	
Сума штрафів	500,629	203,258	2,46	0,014	102,25	899,007	**
Загальна сума розрахованих збитків	-0,034	1,2	-0,03	0,977	-2,387	2,318	
Сума претензій пред'явлених	-0,034	1,199	-0,03	0,977	-2,384	2,315	
Сума претензій стягнутих	4,298	4,413	0,97	0,33	-4,352	12,948	***

* Sig - значимість коефіцієнта впливу, *** - 99%; ** - 95%, * - 90%

Таким чином, збільшення кількості перевірок, щодо дотримання законодавчих норм збереження та відновлення стану атмосферного повітря здатне підвищити рівень екологічних податкових надходжень, а отже порушується питання наскільки правильно ведеться екологічний облік на підприємствах, чи правильно обліковий персонал обліковує суми нарахованих та сплачених податків до бюджету, а також залишається відкритим питання між відповідністю реальної кількості викидів зі звітними даними по підприємству. Аналогічна ситуація і зі складеними протоколами, очікується що додаткова тисяча протоколів про порушення норм чинного законодавства здатна збільшити суму екологічного податку за забруднення атмосферного повітря на 127573 грн.

При цьому збільшення суми штрафів накладених екологічною інспекцією за порушення законодавства щодо атмосферного повітря призведе до нарощення сум відповідних екологічних податків. Це є свідченням пропорційної залежності,

адже накладені штрафи у разі їх невчасного погашення будуть лише збільшуватись, а значна частка підприємств у разі фіксації реального факту порушення екологічних норм ладні скоріше погасити і суму накладеного штрафу і відповідну суму недоплачених екологічних податків задля збереження інвестиційної привабливості та кількості контрагентів і замовників.

Найбільший статистичний зв'язок прослідковується між показником суми стягнутих претензій за викиди в атмосферне повітря та екологічними податками. Загальна тенденція по даному дослідженню показує, що результати діяльності екологічної інспекції дотримання підприємствами, установами та організаціями законодавства щодо викидів та скидів в атмосферне повітря досить ефективно впливає на суми екологічних податкових надходжень.

Наступним кроком стало дослідження значущості між показниками результатів діяльності екологічних інспекцій та природоохоронними заходами га охорону повітря (табл. 3).

Таблиця 3.

Узагальнююча таблиця оцінювання впливу показників діяльності екологічних інспекцій на охоронні заходи для атмосферного повітря

Природоохоронні заходи на охорону атмосферного повітря і проблеми зміни клімату	Коефіцієнт впливу	Стандартна похибка	Z	P> z	Нижні 95%	Верхні 95%	Sig
Кількість перевірок	-92,02	78,364	-1,17	0,24	-245,611	61,571	
Кількість складених протоколів	-22,871	94,695	-0,24	0,809	-208,47	162,729	
Притягнуто до адміністративної відповідальності	-25,332	124,918	-0,20	0,839	-270,167	219,502	
Сума штрафів	706,148	308,492	2,29	0,022	101,514	1310,782	**
Загальна сума розрахованих збитків	3,576	1,536	2,33	0,02	0,565	6,587	**
Сума претензій пред'явлених	3,565	1,534	2,32	0,02	0,558	6,572	**
Сума претензій стягнутих	8,782	6,034	1,46	0,146	-3,044	20,608	

* Sig - значимість коефіцієнта впливу, *** - 99%; ** - 95%, * - 90%

Позитивний ефект спостерігається між такими моделями:

– збільшення суми штрафів здатне підвищити загальну вартість природоохоронних заходів покликаних компенсувати рівень завданої шкоди атмосферному повітря (збільшення штрафу на 1000 грн збільшить природоохоронні заходи на 106,2 тис.грн);

– підвищення загальної суми розрахованих збитків забезпечить підвищення фінансування природоохоронних заходів (збільшення на 1000 грн слугуватиме збереженню стану атмосферного повітря завдяки природоохоронним заходам на 3,6 тис.грн);

– нарощення сум претензій пред’явлених екологічними інспекторами забезпечить збільшення природоохоронних заходів (з однієї 1000 грн додаткових претензій вартість природоохоронних заходів збільшиться на 3,6 тис.грн).

Відтак, частково можна вважати, що діяльність екологічної інспекції сприяє нарощенню кількості заходів щодо поліпшення, відновлення стану повітря та перешкоджає змінам клімату. У сукупності, діяльність територіальних органів у 24 областях та у м.Київ не свідчать про загальну ефективність їх роботи та позитивний вплив на запобігання забезпечення захисту атмосферного повітря. Звичайно є показники, застосування яких позитивно відображається на кількості викидів та скидів, сумах екологічних податкових надходжень та фінансуванні природоохоронних заходів, проте їх кількість не велика.

На противагу першому етапу дослідження, результати другого етапу оцінюванню роботи екологічної інспекції мають ще нижчу ефективність на забезпечення збереження та відновлення водних ресурсів. Так, спочатку було оцінено, що показники діяльності екологічних інспекцій не мають статистичного впливу на кількість звітуючих водокористувачів (табл.4).

Таблиця 4.

Узагальнююча таблиця оцінювання впливу показників діяльності екологічних інспекцій на кількість звітуючих водокористувачів

Кількість звітуючих водокористувачів	Коефіцієнт впливу	Стандартна похибка	Z	$P > z $	Нижні 95%	Верхні 95%	Sig
Кількість перевірок	-0,059	0,11	-0,54	0,592	-0,276	0,157	
Кількість складених протоколів	-0,113	0,129	-0,87	0,382	-0,365	0,14	
Притягнуто до адміністративної відповідальності	-0,009	0,196	-0,04	0,965	-0,394	0,376	
Сума штрафів	-0,567	1,106	-0,51	0,609	-2,735	1,602	
Загальна сума розрахованих збитків	0,003	0,002	1,52	0,129	-0,001	0,006	
Сума претензій пред’явлених	0,003	0,002	1,52	0,129	-0,001	0,006	
Сума претензій стягнутих	0,002	0,005	0,35	0,723	-0,008	0,012	

* Sig - значимість коефіцієнта впливу, *** - 99%; ** - 95%, * - 90%

Наступним кроком стало оцінювання впливу показників діяльності екологічних інспекцій на забрану кількість води, і знову розрахунки не є статистично значимими (табл.5). Відтак, знову порушується питання

ефективності роботи екологічної інспекції, діяльність якої покликана скорочувати кількість забраної води суб'єктами господарювання з природних об'єктів.

Таблиця 5.

Узагальнююча таблиця оцінювання впливу показників діяльності екологічних інспекцій на кількість звітуючих водокористувачів

Забрано із природних водних об'єктів	Коефіцієнт впливу	Стандартна похибка	Z	P> z	Нижні 95%	Верхні 95%	Sig
Кількість перевірок	0,235	0,174	1,35	0,178	-0,107	0,576	
Кількість складених протоколів	0,284	0,207	1,37	0,171	-0,122	0,689	
Притягнуто до адміністративної відповідальності	0,217	0,314	0,69	0,489	-0,398	0,833	
Сума штрафів	1,295	1,768	0,73	0,464	-2,17	4,76	
Загальна сума розрахованих збитків	0,003	0,003	0,97	0,331	-0,003	0,009	
Сума претензій пред'явлених	0,003	0,003	0,98	0,328	-0,003	0,009	
Сума претензій стягнутих	0,003	0,008	0,30	0,764	-0,014	0,019	

* Sig - значимість коефіцієнта впливу, *** - 99%; ** - 95%, * - 90%

При цьому результати оцінювання впливу показників діяльності екологічних інспекцій на кількість скинутих стічних вод в поверхневі об'єкти (табл.6) свідчать, що з семи показників статистичну значимість має лише показник кількості перевірок (на рівні 90%). Але, збільшення перевірок під керівництвом екологічних інспекторів здатне лише підвищити кількість скинутих стічних вод в поверхневі об'єкти.

З попереднього досвіду тісного взаємозв'язку між діяльністю екологічних інспекцій щодо забезпечення збереження повітря та сумами відповідних екологічних платежів, очікувалось що аналогічні розрахунки щодо водних об'єктів продемонструють схожі результати. Проте, на наш подив, жоден із показників результатів діяльності екологічних інспекцій не є статистично значимим з сумаю податкових надходжень від скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти (табл.7). Відтак, постає питання чи ефективно працюють у цьому напрямку територіальні органи екологічних інспекцій, адже в результаті їх перевірок, наприклад, сума накладених штрафів за 2020 рік сягає більш як 681 тис.грн, а загальна сума завданих збитків водним ресурсам 102200,0 тис.грн за відповідний рік. За логікою, дані показники мають пропорційно відобразитись на сумах екологічних надходжень, а у разі відсутності цього постає питання чи виконує екологічна інспекція своїй основні завдання, зокрема це стосується негайного розв'язання природоохоронних проблем.

Таблиця 6.

Узагальнююча таблиця оцінювання впливу показників діяльності екологічних інспекцій на кількість скинутих вод в поверхневі водні об'єкти зворотних (стічних) вод

Скинуто в поверхневі водні об'єкти зворотних (стічних) вод	Коефіцієнт впливу	Стандартна похибка	Z	P> z	Нижні 95%	Верхні 95%	Sig
Кількість перевірок	0,067	0,037	1,81	0,07	-0,006	0,139	*
Кількість складених протоколів	0,059	0,045	1,32	0,187	-0,029	0,147	
Притягнуто до адміністративної відповідальності	-0,017	0,068	-0,26	0,798	-0,151	0,116	
Сума штрафів	0,075	0,383	0,20	0,845	-0,676	0,826	
Загальна сума розрахованих збитків	0,000	0,001	-0,37	0,714	-0,001	0,001	
Сума претензій пред'явлених	0,000	0,001	-0,36	0,72	-0,001	0,001	
Сума претензій стягнутих	0,002	0,002	0,90	0,368	-0,002	0,005	

* Sig - значимість коефіцієнта впливу, *** - 99%; ** - 95%, * - 90%

Таблиця 7.

Узагальнююча таблиця оцінювання впливу показників діяльності екологічних інспекцій на податкові надходження від скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти

Надходження від скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти	Коефіцієнт впливу	Стандартна похибка	Z	P> z	Нижні 95%	Верхні 95%	Sig
Кількість перевірок	-0,591	1,529	-0,39	0,699	-3,587	2,405	
Кількість складених протоколів	1,109	1,81	0,61	0,54	-2,439	4,657	
Притягнуто до адміністративної відповідальності	1,159	2,736	0,42	0,672	-4,203	6,521	
Сума штрафів	-3,7	15,591	-0,24	0,812	-34,257	26,857	
Загальна сума розрахованих збитків	-0,032	0,026	-1,23	0,217	-0,082	0,019	
Сума претензій пред'явлених	-0,033	0,026	-1,25	0,21	-0,083	0,018	
Сума претензій стягнутих	-0,004	0,072	-0,06	0,954	-0,144	0,136	

* Sig - значимість коефіцієнта впливу, *** - 99%; ** - 95%, * - 90%

Далі було оцінено вплив результатів діяльності територіальних екологічних інспекцій на показник очищення зворотних вод (табл.8). більшість побудованих моделей є статистично значимими, зокрема три з п'яти моделей можуть похизуватися значимістю на рівні 99%, а інші є значимим на рівні 90%. Так, підвищення кількості перевірок та, як наслідок, кількості складених протоколів про порушення законодавства щодо водокористування підвищує показник очищення зворотних вод. На додаток до цього на очищення зворотних вод збільшується і внаслідок збільшення осіб, яких притягують до адміністративної відповідальності, сум штрафів та сум пред'явлених претензій. Відтак, у цьому аспекті можна вважати, що екологічна інспекція ефективно працює на забезпечення збереження якості зворотних вод.

Таблиця 8.

Узагальнююча таблиця оцінювання впливу показників діяльності екологічних інспекцій на показник очищення зворотних вод

Очищення зворотних вод	Коефіцієнт впливу	Стандартна похибка	Z	P> z	Нижні 95%	Верхні 95%	Sig
Кількість перевірок	402,259	74,768	5,38	0,000	255,718	548,801	***
Кількість складених протоколів	413,932	94,251	4,39	0,000	229,203	598,662	***
Притягнуто до адміністративної відповідальності	307,585	170,191	1,81	0,071	-25,983	641,154	*
Сума штрафів	1579,621	943,542	1,67	0,094	-269,688	3428,929	*
Загальна сума розрахованих збитків	0,807	1,499	0,54	0,59	-2,13	3,744	
Сума претензій пред'явлених	0,478	1,511	0,32	0,752	-2,484	3,44	
Сума претензій стягнутих	14,604	5,316	2,75	0,006	4,186	25,022	***

* Sig - значимість коефіцієнта впливу, *** - 99%; ** - 95%, * - 90%

Таким чином, узагальнений аналіз отриманих результатів оцінювання показав, що результати роботи органів екологічної інспекції не мають впливу забезпечення збереження водних ресурсів, окрім показника очищення зворотних вод, а отже діяльність екологічної інспекції у цьому напрямку не можна назвати ефективною.

Третім етапом дослідження стало оцінювання впливу результатів діяльності територіальних органів екологічної інспекції розташованих у 24 областях та у м. Київ на кількість відходів, суму екологічних податкових платежів акумульованих за поводження з відходами суб'єктами господарювання та природоохоронні заходи. Відтак, у таблиці 9 відображені результати оцінювання діяльності екологічних інспекцій на обсяг утилізованих відходів. Результати показують, що підвищення кількості складених протоколів екологічною інспекцією здатне

підвищити обсяг утилізованих відходів, при тому, що накладання штрафу на додаткову тисячу гривень забезпечить підвищення обсягу утилізації на 4,4 тис.т, що підтверджується високий коефіцієнтом значимості (на рівні 99%).

Таблиця 9.

Узагальнююча таблиця оцінювання впливу показників діяльності екологічних інспекцій на показник обсягу утилізованих відходів

Обсяг утилізованих відходів	Коефіцієнт впливу	Стандартна похибка	Z	P> z	Нижні 95%	Верхні 95%	Sig
Кількість перевірок	0,827	0,655	1,26	0,207	-0,457	2,11	
Кількість складених протоколів	0,959	0,451	2,13	0,033	0,076	1,843	**
Притягнуто до адміністративної відповідальності	0,809	0,528	1,53	0,125	-0,226	1,844	
Сума штрафів	4,403	1,151	3,83	0,000	2,148	6,658	***

* Sig - значимість коефіцієнта впливу, *** - 99%; ** - 95%, * - 90%

У результаті оцінювання впливу показників діяльності екологічних інспекцій на обсяг спалених відходів видно, що результати по кожній із моделей не є статистично значимими, а отже діяльність екологічної інспекції у забезпеченні збільшення кількості спалених відходів не є ефективною (табл.10).

Таблиця 10.

Узагальнююча таблиця оцінювання впливу показників діяльності екологічних інспекцій на показник обсягу спалених відходів

Обсяг спалених відходів	Коефіцієнт впливу	Стандартна похибка	Z	P> z	Нижні 95%	Верхні 95%	Sig
Кількість перевірок	-0,006	0,014	-0,43	0,669	-0,034	0,022	
Кількість складених протоколів	-0,003	0,01	-0,31	0,755	-0,022	0,016	
Притягнуто до адміністративної відповідальності	0,002	0,011	0,16	0,873	-0,021	0,024	
Сума штрафів	0,009	0,025	0,34	0,732	-0,041	0,058	

* Sig - значимість коефіцієнта впливу, *** - 99%; ** - 95%, * - 90%

Оцінюючи вплив результатів діяльності екологічних інспекцій на обсяг видалених відходів у спеціально відведених місцях видно, що з чотирьох моделей статична значимість є лише в одній (на рівні 90%) (табл.11). Так, збільшення штрафів на 1000 грн призведе до підвищення обсягу видалених відходів у спеціальних місцях на 35,1 тис.т. Відповідаючи на питання чи ефективно екологічна інспекція працює у цьому напрямку то відповідь – ні, проте, взаємозв'язок хоча б між однією моделлю є свідченням того, що їх роботу можна

удосконалити, що у майбутній перспективі здатне забезпечити збереження довкілля.

Таблиця 11.

Узагальнююча таблиця оцінювання впливу показників діяльності екологічних інспекцій на показник обсягу видалених відходів у спеціально відведених місцях та об'єктах

Обсяг видалених відходів у спеціально відведених місцях та об'єктах	Коефіцієнт впливу	Стандартна похибка	Z	P> z	Нижні 95%	Верхні 95%	Sig
Кількість перевірок	7,939	11,573	0,69	0,493	-14,743	30,622	
Кількість складених протоколів	3,258	7,894	0,41	0,68	-12,214	18,731	
Притягнуто до адміністративної відповідальності	5,667	9,18	0,62	0,537	-12,325	23,659	
Сума штрафів	35,083	20,67	1,70	0,09	-5,429	75,596	*

* Sig - значимість коефіцієнта впливу, *** - 99%; ** - 95%, * - 90%

Також в результаті розрахунків було визначено, що показник екологічних надходжень від розміщення відходів не здатен збільшитись чи зменшитись в результаті діяльності органів екологічної інспекції, про що свідчить відсутність взаємозв'язків між моделями відображеними у таблиці 12. Це знову порушує питання ефективності діяльності органів екологічного нагляду та контролю.

Таблиця 12.

Узагальнююча таблиця оцінювання впливу показників діяльності екологічних інспекцій на показник екологічних надходжень від розміщення відходів

Екологічні надходження від розміщення відходів	Коефіцієнт впливу	Стандартна похибка	Z	P> z	Нижні 95%	Верхні 95%	Sig
Кількість перевірок	7,964	14,25	0,56	0,576	-19,965	35,893	
Кількість складених протоколів	-2,957	9,793	-0,30	0,763	-22,151	16,238	
Притягнуто до адміністративної відповідальності	1,699	11,699	0,15	0,885	-21,231	24,628	
Сума штрафів	-10,766	26,032	-0,41	0,679	-61,789	40,256	

* Sig - значимість коефіцієнта впливу, *** - 99%; ** - 95%, * - 90%

Далі було оцінено впливу результатів діяльності екологічних інспекцій на показник природоохоронних заходів покликаних налагодити управління, перевезення, сортування та оброблення відходів (табл.13).

Таблиця 13.

Узагальнююча таблиця оцінювання впливу показників діяльності екологічних інспекцій на показник природоохоронних заходів щодо поводження з відходами

Поводження з відходами	Коефіцієнт впливу	Стандартна похибка	Z	P> z	Нижні 95%	Верхні 95%	Sig
Кількість перевірок	392,82	152,99	2,57	0,01	92,966	692,674	**
Кількість складених протоколів	343,095	84,586	4,06	0,00	177,31	508,881	***
Притягнуто до адміністративної відповідальності	304,507	109,762	2,77	0,006	89,377	519,637	***
Сума штрафів	1034,566	216,137	4,79	0,000	610,945	1458,187	***

Було визначено, що прослідковується статистична значимість всіх змінних, зокрема: підвищення кількості перевірок та складених в результаті них протоколів, осіб притягнутих до відповідальності і нарощення сум накладених та стягнутих штрафів забезпечує збільшення показника природоохоронних заходів щодо поводження з відходами. Таким чином, діяльність екологічних інспекцій у цьому напрямку є ефективною та здатна запобігти забрудненню навколишнього природного середовища.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, в результаті панельного регресійного моделювання було визначено, що діяльність територіальних органів екологічних інспекцій не можна назвати ефективною у всіх напрямках, а відтак такою що позитивно відображається на стані довкілля (як це має бути у відповідності до основних завдань та функцій інспекції). Проте, було визначено, що деякі дії екологічної інспекції все-таки сприяють збереженню довкілля, зокрема, що стосується:

- атмосферного повітря – збільшення сум претензій стягнутих забезпечує скорочення забруднення атмосферного повітря; екологічні перевірки, складені протоколи, суми штрафів на пред'явлені претензії забезпечують нарощення кількості екологічних податкових надходжень за забруднення атмосферного повітря; суми штрафів, претензій та сукупність збитків здатні підвищити кількість природоохоронних заходів на охорону повітря;

- водних ресурсів – діяльність екологічних інспекцій підвищує показник очищення зворотних вод майже по всім факторним змінним;

- відходів – складені протоколи, суми накладених та стягнутих штрафів забезпечують утилізацію відходів; збільшення штрафів здатне підвищити обсяг видалених відходів у спеціально відведених місцях; тоді як на показник

природоохоронних заходів мають вплив всі факторні змінні діяльності екологічних інспекцій.

Отже, нами було вперше проведено оцінювання впливу результатів діяльності органів екологічної інспекції на забезпечення збереження довкілля, результати яких показали, що таку діяльність не можна назвати ефективною у сукупності. Деякі дії справді, здатні позитивно впливають на стан природного середовища, а отже над видами перевірок та колом повноважень екологічних інспекцій потрібно працювати задля забезпечення збереження та відновлення екології.

Дослідження виконане в межах НДР «Демінізація та регуляторна ефективність екологічного оподаткування: оптимізаційне моделювання для забезпечення національної безпеки та раціонального природокористування» (№ д/р 0122U000777).

Список використаних джерел

1. Стан забруднення природного середовища на території України. *Головна*. URL: <http://cgo-sreznevskyi.kyiv.ua/uk/diialnist/khimichne-zabrudnennia/8-materialy-na-glavnoj/171-stan-zabrudnennya-prirodnogo-seredovishcha-na-teritoriji-ukrajini> (дата звернення: 07.11.2023).
2. Якимчук А. Державна екологічна інспекція у структурі державного управління збереження біорізноманіття в Україні. *Науковий вісник*. №12, 2013. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/feb/26815/jakymchuk.pdf> (дата звернення: 07.11.2023).
3. Задорожний А. Організаційно-правовий механізм захисту довкілля як яскладова національної безпекової політики України. Міжнародний судовий форум «Судовий захист природного довкілля та екологічних прав». Київ. 2019. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Zbirnik_Eko_forum.pdf (дата звернення: 07.11.2023).
4. Державна служба статистики України. *Державна служба статистики України*. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 07.11.2023).
5. Державна екологічна інспекція України. *Державна екологічна інспекція України*. URL: <https://www.dei.gov.ua/> (дата звернення: 07.11.2023).
6. Статистичний щорічник України за 2021 рік. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/11/Yearbook_2021.pdf (дата звернення: 07.11.2023).
7. Головна. *Головна | Державна казначейська служба України*. URL: <https://www.treasury.gov.ua/> (дата звернення: 07.11.2023).

References

1. Stan zabrudnennia pryrodnoho seredovyshcha na terytorii Ukrainy. Holovna. URL: <http://cgo-sreznevskyi.kyiv.ua/uk/diialnist/khimichne-zabrudnennia/8-materialy-na-glavnoj/171-stan-zabrudnennya-prirodnogo-seredovishcha-na-teritoriji-ukrajini> (data zvernennia: 07.11.2023).
2. Iakymchuk A. Derzhavna ekolohichna inspektsiia u strukturi derzhavnoho upravlinnia zberezhenia bioriznomanittia v Ukraini. Naukovyi visnyk. №12, 2013. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/feb/26815/jakymchuk.pdf> (data zvernennia: 07.11.2023).
3. Zadorozhnyi A. Orhanizatsiino-pravovi mekhanizm zakhystu dovkillia yak yaskladova natsionalnoi bezpekovoї polityky Ukrainy. Mizhnarodnyi sudovi forum «Sudovi zakhyst pryrodnoho dovkillia ta ekolohichnykh prav». Kyiv. 2019. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Zbirnik_Eko_forum.pdf (data zvernennia: 07.11.2023).
4. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennia: 07.11.2023).

5. Derzhavna ekolohichna inspektsiia Ukrainy. Derzhavna ekolohichna inspektsiia Ukrainy. URL: <https://www.dei.gov.ua/> (data zvernennia: 07.11.2023).
6. Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2021 rik. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/11/Yearbook_2021.pdf (data zvernennia: 07.11.2023).
7. Holovna. Holovna | Derzhavna kaznacheiska sluzhba Ukrainy. URL: <https://www.treasury.gov.ua/> (data zvernennia: 07.11.2023).

УДК 330
А19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович; Закарпат. угор. ін-т ім. Ф. Ракоці ІІ. Берегове, 2023. Вип. 4 (2023). 694 с. Текст укр., англ., угор.

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій покладається на авторів. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії.

Технічна редакція:
Вікторія МАКАРОВИЧ

Відповідальний за випуск:
Роберт БАЧО

Коректура англomовного тексту

Ніна ПОЙДА-НОСИК

Обкладинка:
Габор ПОТОКІ
УДК:

Бібліотечно-інформаційний центр «Опацої Черє Янош» при
Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці ІІ

**Публікація видання здійснюється за сприяння
Інституту Стратегічних Досліджень Угорщини.**

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №25089-15029Р від 08.11.2021 р.*

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90202 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

Видавництво: Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ, 90202, м.Берегове, пл. Кошута, буд.6. (E-mail: aab-economics@kmf.org.ua), Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК №7637 від 19 липня 2022 р.

Друк: ТОВ «РІК-У» (адреса: вул. Гагаріна 36, м.Ужгород, 88000. E-mail: print@rik.com.ua). Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК5040 від 21 січня 2016 р.

Підписано до друку 20.12.2023.

Шрифт «Times New Roman».

Папір офсетний, щільністю 80 г/м².

Друк цифровий. Ум. друк. арк. 47,76.Формат 70x100/16.

Замовл. №456. Тираж 50.